

KIERUNEK STUDIÓW: ELEKTROTECHNIKA (studia I stopnia niestacjonarne)

NAZWA PRZEDMIOTU: METROLOGIA

(zaoczne: 49h - wykład, 28h - laboratorium)

Semestr:	W	Ć	L	P	S	ECTS
III	28E		14			3
IV	21		14			6

Cel zajęć:

Celem zajęć jest zapoznanie studentów z teorią i praktyką pomiaru oraz metodami i układami przeznaczonymi do pomiarów podstawowych wielkości fizycznych stosowanych w nauce i technice.

Program zajęć:

Wykład

Wiadomości wstępne: literatura, podstawowe pojęcia metrologii, definicje (obiekt pomiaru, sygnał pomiarowy, wielkość mierzalna, stan wielkości, wartość stanu wielkości, jednostka wielkości, skala pomiarowa, błąd pomiaru, wynik pomiaru). Niepewność pomiaru. Przenoszenie błędów i niepewności przy pomiarach pośrednich. Układ jednostek SI. Wzorce miary wielkości elektrycznych. Wzorce miary czasu i częstotliwości. Pomiarowe źródła napięcia i prądu. Przetworniki i przyrządy pomiarowe wielkości elektrycznych. Schemat blokowy i równanie przetwarzania. Podział przyrządów i przetworników pomiarowych. Parametry i charakterystyki opisujące statyczne i dynamiczne właściwości przyrządów i przetworników analogowych, cyfrowych przyrządów pomiarowych i przetworników A-C i C-A. Przetworniki elektromechaniczne. Analogowe przetworniki pomiarowe wielkości elektrycznych (dzielniki napięcia, oporniki dodatkowe, boczniki, tłumiki, przekładniki prądowe i napięciowe, transduktory. Ogólna charakterystyka cyfrowych przyrządów pomiarowych. Pomiary napięcia i natężenia prądu metoda wychyleniową. Zasada pomiaru napięcia woltomierzem, woltomierze elektromechaniczne, elektroniczne, cyfrowe. Zasada pomiaru natężenia prądu amperomierzem, amperomierze elektromechaniczne i elektroniczne. Multimetry. Pomiary napięcia i natężenia prądu metodami zerowymi. Kompensacyjny pomiar napięcia stałego. Podstawowe układy kompensatorów napięcia stałego, ocena niedokładności. Kompensator o regulowanym i stałym prądzie pomocniczym. Kompensacyjny pomiar napięcia zmiennego, rozwiązania układowe, ocena niedokładności. Kompensacyjny pomiar prądu stałego. Pomiary komparacyjne. Pomiary różnicowe metodami zerowymi. Pomiary mocy czynnej i biernej w obwodach stałoprądowych i zmiennoprądowych jednofazowych i trójfazowych. Metody techniczne (układy pomiarowe, błąd metody). Watomierze elektrodynamiczne i ferrodynamiczne. Pomiar mocy biernej watomierzem. Oscyloskop i jego zastosowania. Schemat blokowy i zasada działania. Obserwacja sygnałów napięciowych i prądowych. Pomiar częstotliwości i przesunięcia fazowego. Wyznaczanie charakterystyk

statycznych i dynamicznych czwórników (charakterystyki amplitudowo- i fazowo częstotliwościowe). Schemat blokowy, zasada działania i zastosowania oscyloskopu cyfrowego. Oscyloskopy wielokanałowe. Pomiar z wykorzystaniem kursorów. Pomiar parametrów R,L,C dwójników. Metody techniczne: pasywne (z wykorzystaniem amperomierzy, woltomierzy, watomierzy, mierników $\cos\phi$) oraz aktywne (z wykorzystaniem wzmacniacza operacyjnego), przyczyny błędów. Metody mostkowe (ogólne właściwości czteroramiennych mostków zmiennoprądowych: warunki równowagi, błędy – sposoby ich wyznaczania lub eliminacji). Podstawowe układy mostków (Maxwella, Wiena, Maxwella-Wiena, Nernsta, Scheringa). Regulacja niezależna. Wskaźniki równowagi stosowane w mostkach zmiennoprądowych. Pomiar rezystancji. Omomierze magnetoelektryczne, megaomierz induktorowy. Metody techniczne (układy pomiarowe, błąd metody). Mostki Wheatstone'a i Thomsona (warunki równowagi, błędy pomiaru – sposoby ich wyznaczania lub eliminacji). Pomiar rezystancji multimetrem cyfrowym (omomierz cyfrowy).

Laboratorium

Badania przekładnika prądowego, pomiary oscyloskopem analogowym, pomiary mocy prądu jednofazowego, zastosowania kompensatorów prądu stałego, pomiary wielokrotne, pomiary napięć, prądów, rezystancji i mocy w obwodach prądu stałego w środowisku LabView.

Literatura podstawowa:

- 1.Chwaleba A., Poniński M., Siedlecki A.: Metrologia elektryczna, WNT, Warszawa 2009.
- 2.Tumański S.: Technika Pomiarowa, WNT, Warszawa 2007.
- 3.Piotrowski J.: Podstawy miernictwa, WNT, Warszawa 2002.
- 4.Marcyniuk A.: Podstawy miernictwa elektrycznego, Wydawnictwo Politechniki Śląskiej, Gliwice 2002.
- 5.Dusza J., Gortat G., Leśniewski A.: Podstawy miernictwa, Oficyna Wydawnicza Politechniki Warszawskiej, Warszawa 2002.

Literatura uzupełniająca:

- 1.P.H.Sydenham (redakcja) - Podręcznik metrologii cz. I i II, WKiŁ, W-wa 1988r., 1990.
- 2.Ajdiukiewicz K. Logika pragmatyczna, PWN, Warszawa 1975.
- 3.Międzynarodowy słownik metrologii. Pojęcia podstawowe i ogólne oraz terminy z nimi związane, Przewodnik PKN-ISO/IEC Guide 99, PKN, Warszawa 2010.
- 4.Międzynarodowy słownik podstawowych i ogólnych terminów metrologii, GUM, Warszawa 1996.
- 5.PN-71/N-02050. Metrologia. Nazwy i określenia
- 6.Prawo o miarach, ustawa z dnia 11 maja 2001 r., tekst jednolity Dz.U. 2004 nr 243 poz. 2441.
- 7.Nawrocki W.: Komputerowe systemy pomiarowe, WKiŁ, Warszawa 2002.
- 8.Miłek M.: Metrologia elektryczna wielkości nieelektrycznych, Oficyna wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego, Zielona Góra 2006.
- 9.Łapiński M.: Miernictwo elektryczne, WNT, Warszawa 1967.
- 10.Lebson S.: Podstawy miernictwa elektrycznego, WNT, Warszawa 1970.
- 11.Marcyniuk A., Pasecki E., Pluciński M., Szadkowski B.: Podstawy metrologii Elektrycznej, WNT, Warszawa 1984.

Opracował: dr inż. Eligiusz Pawłowski